6.11.2018

Helsingin eläinsuojeluyhdistys HESY ry:n lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle eläinten hyvinvointilaista (HE 154/2018 vp)
Hannele Luukkainen, HESYn puheenjohtaja, veteraanikansanedustaja

Arvoisat maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenet,

Eläinten hyvinvointilakia ei tarvita niitä varten, jotka hoitavat eläimensä hyvin. Laki tarvitaan niitä varten, jotka eivät näin tee. Siksi lain tulee olla selkeä ja tiukka. Lakiesityksen puutteista suurin on sen sisäinen ristiriitaisuus perusteluiden ja pykälien välillä. Koska eläinsuojeluvalvonta ja tuomioistuinten päätökset perustuvat pykäliin, ei riitä, että eläinten hyvinvointivaatimukset esitellään perusteluissa. Ne on kirjattava pykälätasolle siten, että eläimen kohtelua koskevat vaatimukset ja sallitut ja kielletyt pitotavat eivät ole ristiriidassa perustelujen kanssa.

Hallituksen esitykseen eläinten hyvinvoinnista on kirjattu myös muutamia tärkeitä parannuksia, jotka olemme luetelleet maa- ja metsätalousministeriölle antamassamme lausunnossa. Näihin kuuluvat mm. rituaaliteurastuksen ja eläimeen sekaantumisen kieltäminen.

Miten eläinten hyvinvointi toteutuu lakiesityksessä?
Lakiesityksessä on iso ristiriita perusteluiden ja pykälien välillä, koska pykälät poikkeusääntöineen on laadittu eläinten käyttötarkoituksen mukaan, perustelut sitä vastoin lajityypillisten tarpeiden mukaan. Tästä syntyy suuri hyvinvointivaje, koska eläimet eivät pysty tyydyttämään normaaleja käytöstarpeitaan.

Lakiesityksen 8:nnen pykälän 1 momentissa sanotaan, että ”tuotantoeläimenä voidaan pitää vain sellaisia eläimiä, joiden pito voidaan saatavilla olevan tieteellisen tiedon ja käytännön kokemuksen perusteella järjestää niin, että eläimillä on mahdollisuus toteuttaa liikkumiseen, lepoon, kehon huoltoon, ravinnon etsintään ja muuhun vastaavaan toimintaan sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan”. Nämä määräykset eivät kuitenkaan toteudu kaikkien eläinten kohdalla, sillä eläinten pidolle on laadittu kahdet eri mitoitukset niiden käyttötarkoituksen mukaan.

Esimerkki 1. Turkistarhalla ketun häkin koko on vain 0,8 m^2. Eläintarhoissa ketuilla, supikoirilla ja naaleilla on oltava ulkotarha, jonka pinta-ala on vähintään 600 m^2. Minkillä on voimakas tarve uida, ketulla kaivaa luolia ja supikoiralla vetäytyä talvihorrokseen. Turkistarhaolosuhteissa näiden olennaisten käyttäytymistarpeiden toteuttaminen estyy, kun taas eläintarhassa nämä tarpeet on voitava tyydyttää.

Esimerkki 2. Maitonautaa saadaan jatkossakin pitää päästään parteen kytkettynä, kun taas lihanautojen jatkuva kytkettynä pitäminen kielletään siirtymäajalla.

Esimerkki 3. Emakoiden pitäminen sallitaan porsitushäkissä, jossa estetään eläimen kääntyminen, liikkuminen ja lajityypillinen käyttäytyminen täysin.

Suomi voisi ottaa mallia muista maista
Eläimen liikkumisen ja käytöstarpeiden lähes täydellinen estäminen on kiellettyä yhä useammassa Euroopan maassa. Esimerkiksi Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa uusien parsinavetoiden rakentaminen on jo kielletty ja Norjassa ja Tanskassa ne kielletään siirtymäajan jälkeen kokonaan. Porsitushäkit on kielletty ainakin Itävallassa, Norjassa, Ruotsissa ja Sveitsissä.

Turkistarhaus on kokonaan kielletty muun muassa Alankomaissa, Belgiassa, Bosnia-Herzegovinassa, Isossa-Britanniassa, Itävallassa, Kroatiassa, Luxemburgissa, Makedoniassa, Serbiassa, Sloveniassa, Sveitsissä (laki estää turkistarhauksen, vaikka täyskieltoa ei ole) ja Tsekissä.

Norjan hallitusohjelmaan on kirjattu, että turkistarhaus loppuu maassa vuoteen 2025 mennessä. Saksassa turkistarhaukselle on määrätty hyvinvointivaatimuksia, ja ala muuttuu tiukennusten vuoksi kannattamattomaksi siirtymäajalla. Turkistarhaus on kielletty osittain Espanjassa (minkin kasvatus kielletty), Ruotsissa (kettujen ja chichillojen turkistarhaus loppunut lain tiukennuksien vuoksi) ja Tanskassa (kettujen turkistarhaus kielletty).

Ruotsissa kissojen ja koirien pitäminen kotona häkissä on kiellettyä[i]. Häkin käytölle esimerkiksi näyttelyissä sekä metsästyksen ja kokeiden yhteydessä on tarkat määräykset. Sairasta koiraa tai kissaa saa pitää häkissä vain Ruotsin maatalousvirastolta haetulla poikkeusluvalla. Lisäksi aikuisia koiria on ulkoilutettava päiväaikaan joka kuudes tunti ja kissojen ja koirien vointi on tarkastettava vähintään kahdesti päivässä. Näin varmistetaan, ettei eläintä jätetä ylipitkiksi ajoiksi yksin kotiin.

Sveitsissä kytkettyinä (esim. juoksulangassa) pidetyille koirille on tarjottava päivittäin mahdollisuus vapaaseen liikkumiseen viiden tunnin ajan. Sveitsin eläinsuojelulaki ottaa huomioon myös eläinlajien sosiaalisuuden: esimerkiksi koirille on tarjottava päivittäin sosiaalisia kontakteja ihmisten ja mahdollisuuksien mukaan muiden koirien kanssa eikä sosiaalisia eläinlajeja saa pitää yksittäin. Itävallassa koiraa ei saa pitää kytkettynä ketjuun tai muuten kytkettynä edes tilapäisesti.

Vesi
Jatkuvan ja sulan veden saanti on eläimen hyvinvoinnille tärkeä perusedellytys ja fysiologinen tarve. Siksi pykälästä 21 on poistettava poikkeukset, jolloin ei edellytetä, että eläimellä on tarjolla jatkuvasti vettä sen pysyvässä pitopaikassa. Veden tulee olla riittävän lämmintä, sillä jotkut eläimet saattavat vähentää lähellä jäätymispistettä olevan veden juontia. Mikäli sulaa vettä ei ole mahdollista pitää jatkuvasti tarjolla eläimelle sen pitomuodon takia, tulee pitomuodosta luopua.

Eläinlajilistat
Lakiesityksen 8:nnen pykälän liitteessä 1 luetellaan ne eläinlajit, joita voidaan pitää tuotantoeläiminä. Listaus sisältää luonnonvaraisia eläimiä, kuten esimerkiksi villisian, minkin, soopelin, ketun ja supikoiran, jotka eivät ole kesyihin kotieläimiin verrattavissa olevia tuotantoeläimiä. Nämä eläinlajit on poistettava tuotantoeläinten luettelosta.

Mitkään eläimet eivät kuulu sirkukseen. Sirkuselämällä ja kiertävien eläinnäyttelyiden olosuhteilla, kuten jatkuvilla kuljetuksilla ja tiheään vaihtuvilla tilapäisillä pitopaikoilla, on negatiivisia vaikutuksia niin kesy- kuin villieläimiin. Näin ollen kaikkien eläinten käyttö sirkuksissa tulee yksiselitteisesti kieltää ja tämä tulee kirjata pykälään 8.

Kivuliaat toimenpiteet ja kivunlievitys
Lakiesityksestä tulee poistaa poikkeukset, jotka sallivat kipua aiheuttavat toimenpiteet vailla riittävää kivunlievitystä. Tällainen toimenpide on esimerkiksi porsaiden kastraatio, jossa kivunlievityksenä käytetään pelkästään tulehduskipulääkettä. Porsaat kastroidaan karjunhajun muodostumisen ehkäisemiseksi ja toimenpiteelle on olemassa vaihtoehtoja.

Esimerkki: Monissa EU-maissa – kuten Alankomaissa, Espanjassa, Irlannissa, Isossa-Britanniassa ja Portugalissa – kasvatetaan jo kastroimattomia sikoja. Suomenkin on pyrittävät totuttamaan kuluttajat kastroimattoman porsaan lihaan. Muita kivuttomia vaihtoehtoja kastraatiolle ovat porsaiden immunokastraatio ja teurastaminen ennen sukukypsyyttä, jolloin karjunhajua muodostuu vähemmän.

Koska kivuliaiden toimenpiteiden kivun asteen ja hetkellisyyden eli keston arvioiminen on subjektiivista ja vaikeasti mitattavaa, ehdotamme, että kivunlievityksen tulee olla pakollista kaikissa kivuliaiksi arvioiduissa toimenpiteissä.

Löytöeläinten talteenottoajan lyhentäminen
Löytöeläinten talteenottoajan lyhentäminen 15 vuorokaudesta 10:een on kohtalokasta lemmikkien omistajille ja eläimille. Määräystä perustellaan sillä, että talteenottopaikoille määrätään velvoite tiedottaa löytöeläimestä internetsivuillaan ja tarkastaa, onko löytöeläimellä tunnistusmerkintä. Omistaja voidaan tavoittaa näin lyhyessä ajassa vain, jos eläin on tunnistusmerkitty ja merkitty valtakunnalliseen rekisteriin.

Esimerkki: Ruotsissa koirien tunnistusmerkintä ja rekisteröinti on pakollista ja tämän seurauksena 90 prosenttia talteenottopaikkoihin päätyvistä koirista palautuu nykyään omistajilleen 24 tunnin sisällä.

Suomen koirista noin 80 % on jo nyt tunnistusmerkitty ja rekisteröity. Lisäksi lakiesityksen pykälän 26 perusteluissa mainitaan, että koirien tunnistusmerkintä ja rekisteröinti säädetään pakolliseksi eläinten tunnistamislainsäädännössä. Perusteluissa ei kuitenkaan mainita, että säädös ulotettaisiin kissoihin. Kissojen tunnistusmerkintä on Suomessa hyvin harvinaista. Löytöeläinhoitoloihin viedyistä eläimistä yli puolet on kissoja ja niistä vain kymmenisen prosenttia palautuu omistajilleen.

Siksi katsomme, että löytöeläinten hoitoajan lyhentäminen 10 vuorokauteen asettaa eläimet ja niiden omistajat eriarvoiseen asemaan ja vähentää yleisesti eläinten arvostusta. Löytöeläinten hoitoaikaa ei tule lyhentää minkään eläimen kohdalla nykyisestä 15 vuorokaudesta ennen kuin säädös pakollisesta tunnistusmerkinnästä koskee ainakin koiria, kissoja ja kaneja.

Kissojen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti
Kissojen tunnistusmerkinnälle on maassamme huutava tarve. Se on tehokas keino puuttua vastuuttomaan kissanpitoon, joka on Suomessa vakava eläinsuojeluongelma. Tilastokeskuksen mukaan maassamme oli vuonna 2016 kaikkiaan noin 600 000 kissaa. Lukumäärän arvioinnin tekee vaikeaksi kissojen rekisteröimättömyys: kissojen omistamisesta ei ole olemassa kattavaa seurantaa.

Valitettavan moni kissa jää Suomessa heitteille. Kyselytutkimusten[ii] perusteella yksistään löytöeläintaloille päätyvien kissojen lukumäärä on noin 10 000 vuosittain. Määrä on arvio, koska nykylaki ei velvoita talteenottopaikkoja tilastoimaan eläimiään. SEY Suomen eläinsuojeluyhdistysten liiton mukaan Suomessa hylätään peräti noin 20 000 kissaa joka vuosi. On todennäköistä, että kodittomien kissojen määrä on Suomessa huomattavasti kyselytutkimuksissa ja arvioissa esitettyjä määriä suurempi. Ulkona elävät ja ulos kuolevat kissat jäävät kaikkien tilastojen ulkopuolelle.

Kissojen pakollinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti ovat aivan keskeisiä keinoja ratkaista tämä vuosikymmeniä jatkunut ongelma. Tunnistusmerkintä- ja rekisteröintipakko on edullinen ja toimiva työkalu ehkäisemään eläinten heitteillejättöjä, varastamisia, salakuljetusta ja pentutehtailua. Lisäksi eläimen palautuminen talteenottopaikasta omistajalleen nopeutuisi, mikä vähentäisi löytöeläintoiminnasta aiheutuvia kustannuksia.

Koirien tunnistusmerkitseminen ja rekisteröinti on määrätty pakolliseksi jo lähes kaikissa EU-maissa, ja on tervetullutta, että se säädetään pakolliseksi Suomessakin.

Esimerkki: EU:n 28 jäsenvaltiosta koirien pakollinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti on voimassa tällä hetkellä 24 maassa. Kissojen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti on säädetty pakolliseksi tiettävästi vain kolmessa EU-maassa: Belgiassa, Kreikassa ja Ranskassa. Virossa kissojen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti ovat pakollisia ainakin tietyillä alueilla kuten Tallinnassa. Suomi voisi siis olla kehityksen keulalla ja määrätä kissoille pakollisen tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin.

Koira-ajokortin käyttöönotto
HESY on esittänyt pakollisen koira-ajokortin käyttöönottoa Suomessa yli 20–25-kiloisille koirille. Säädös voisi koskea myös kaikkia koiria. Koira-ajokortti lisäisi omistajan koiranhallinataitoja ja koiratuntemusta, mikä ehkäisisi koirien aiheuttamia välikohtauksia ja edistäisi vastuullista koiranpitoa. Toivomme, että koira-ajokortti sisällytetään lemmikkieläinasetukseen, kun ko. säädöksiä uudistetaan.

Esimerkki: Koira-ajokortti on käytössä ainakin Itävallan Wienissä, Sveitsin Zürichin piirikunnissa sekä Saksassa tietyillä alueilla. Wienin yliopistossa tehdyssä seurantatutkimuksessa havaittiin, että koira-ajokortin käyttöönoton jälkeisten kolmen vuoden aikana koirien purematapaukset vähentyivät 63 prosentilla.

Äyriäisten tainnuttaminen ennen lopettamista
Lakiesityksen teurastuspykälän mukaan eläin on tainnutettava ennen verenlaskua, mutta säädös koskee vain ihmisravinnoksi tarkoitetun muun kuin luonnonvaraisen eläimen lopetusta. Koska lukuisat tutkimukset osoittavat äyriäisten tuntevan kipua, pykälä tulee muotoilla uudelleen ja ulottaa koskemaan kymmenjalkaisia äyriäisiä.

Esimerkki: Sveitsin lainsäädäntö edellyttää äyriäisten tainnuttamista ennen niiden lopettamista.

Lopuksi
Tällaisenaan laki eläinten hyvinvoinnista on jo voimaan tullessaan vanhentunut. Laki pitäisi säätää tulevaisuuden odotuksia ja tarpeita varten ei menneisyyden varaan, koska se on voimassa useita vuosikymmeniä. Suomella on nyt ainutlaatuinen tilaisuus nousta eläinsuojelussa kärkimaiden (Itävalta, Ruotsi, Sveitsi) joukkoon, mikäli eduskunta ottaa huomioon lausunnossamme esitetyt muutostarpeet.

Lisätietoja:

Helsingin eläinsuojeluyhdistys HESY ry – Eläinsuojelua vuodesta 1874
Hannele Luukkainen
puheenjohtaja
p. 040 547 7770
hannele.luukkainen@clarinet.fi

---

[i]Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om hållande av hund och katt; https://www.jordbruksverket.se/download/18.26424bf71212ecc74b080001024/1370040518362/2008-005.pdf

[ii]Terhi Jääskeläinen. 2015. Selvitys koirien ja kissojen pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä. Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskus (s. 1–3).